

Christian Harlang
Advokat (H)
Taarbæk Strandvej 18,1. sal
2930 Klampenborg
Tlf. 3312 20 62
Mail: cha@harlanglaw.dk

Christian F. Jensen
Advokat (L)
Øverødvej 5,2. sal
2840 Holte
Tlf. 45 87 17 17
Mail: cfj@bonnoradvokater.dk

Østre Landsret, 24. afdeling
Bredgade 59
1260 København

J.nr. 600096
CFJ/CHA

PROCESSKRIFT 22

(21. september 2017)

i sagen B-3448-14

- (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6)
- (7)
- (8)
- (9)
- (10)
- (11)
- (12)
- (13)
- (14)
- (15)
- (16)

(17)

(18)

(19)

(20)

(21)

(22)

(23)

(v/ advokat Christian Harlang for samtlige, og advokat Christian F. Jensen for sagsøgerne 2 - 4, 6 - 15 og 17 - 23)

mod

Forsvarsministeriet,
Holmens Kanal 42,
1060 København K
(Kammeradvokaten
v/ advokat Peter Biering)

Berammelse af forberedende retsmøde d. 22. september 2017 om Østre Landsrets editionspålæg af 25. januar 2017 og sagsøgtets processkrift R af 6. september 2017 giver sagsøgerne anledning til at anføre følgende, idet det hidtidige processtof fastholdes i dets helhed:

Østre Landsret traf d. 25. januar 2017 afgørelse om at pålægge Forsvarsministeriet at fremlægge bl.a. følgende materiale, jf. retsbog for s.d., s. 6:

"Ad 3, 4 og 13. Anmodningerne vedrører kendskab til det irakiske politis behandling af tilbageholdte, forholdene i irakiske fængsler og politistationer samt indrapporteringer fra dansk militærpersonel i perioden november 2004 til og med 2005. Landsretten pålægger sagsøgte at eftersøge og fremlægge de eventuelle yderligere dokumenter i sagsøgtets besiddelse med oplysninger af det af sagsøgerne efterspurgte indhold. Det bemærkes herved, at det ikke er

hensigtsmæssigt, at dette først afklares ved vidneafhøringer under hovedforhandlingen.” (understreget her)

Der er nu passeret 7½ måned siden landsrettens afgørelse blev meddelt den ansvarlige myndighed, det sagsøgte Forsvarsministeriet.

Sagsøgte nægter imidlertid fortsat at efterkomme landsrettens pålæg, selvom fristen for at fremlægge yderligere processtof i sagen udløber d. 10. oktober 2017, og hovedforhandlingens første dag er berammet til d. 7. november 2017.

Ved retsbog for 30. august 2017 traf Østre Landsret følgende beslutning, jf. retsbogens s. 2, næstsidste afsnit, til s. 3, 1. afsnit:

“Landsretten finder, at der snarest bør ske afklaring de udestående spørgsmål, og at dette ikke kan afvente yderligere korrespondance om berammelse og afholdelse af et forberedende retsmøde.”

På denne baggrund skal landsretten anmode om sagsøgtes eventuelle yderligere bemærkninger til spørgsmålet om omgørelse af editionspålæg samt spørgsmålet om mandatarforhold. Bemærkningerne skal være landsretten og sagsøgernes advokater i hænde senest den 6. september 2017. Landsretten vil efter modtagelsen af sagsøgtes eventuelle bemærkninger forholde sig til de rejste spørgsmål på det da foreliggende skriftlige grundlag.” (understreget her)

Kammeradvokaten indgav herefter Forsvarsministeriets processkrift R d. 6. september 2017, uden at fremsende kopi til den beskikkede advokat, Christian F. Jensen. Dette fandt først sted efter Østre Landsret blev gjort opmærksom på forholdet d. 14. september 2017.

I Processkrift R viser det sig, at Kammeradvokaten som repræsentant for en udøvende myndighed mener at kunne *“...insistere...”* på, at den dømmende myndighed Østre Landsret berammer et forberedende retsmøde til drøftelse af spørgsmålet om omgørelse af landsrettens editionspålæg af 25. januar 2017.

Tillige viser det sig, at Østre Landsret efterkommer Kammeradvokaten, og i retsbog for d. 13. september 2017, s. 2, 4. indholdsmæssige afsnit, anfører:

"Landsretten besluttede, at omgøre den tidligere trufne beslutning om, at spørgsmålet kan afgøres på skriftligt grundlag uden afholdelse af forberedende retsmøde, og bestemte, at der skal søges berammet et forberedende retsmøde."

Det er nu endvidere udeladt, at Østre Landsret d. 30. august 2017 – to uger forinden – var klar over, at spørgsmålet p.g.a. sagens særdeles fremskredne stade *"...ikke kan afvente ... afholdelse af et forberedende retsmøde."* (Retsbog med beslutning truffet af lsd Thønnings.)

Som advokater for sagsøgerne skal vi hermed på det bestemtteste protestere imod de **uforsvarlige tilstande**, der råder i sagen, i forhold til retsplejeloven, Danmarks internationale forpligtelser i behandling af retssager om tortur, m.v., og som ikke alene kan tilskrives Forsvarsministeriets og Kammeradvokatens retsstridige handlinger og undladelser.

Fra sagsøgernes side er det nu igennem adskillige år påpeget, hvor vigtigt det er, at tortursagens oplysning og øvrige forberedelse fremmes effektivt og loyalt.

Som det fremgår af de processkrifter og retsbøger, der foreligger fra og med januar måned 2017, er situationen den, at sagen er blevet berammet til hovedforhandling forud for afklaring af en lang række centrale bevismæssige anliggender, som Kammeradvokaten som advokat for det sagsøgte forsvarsministerium har ladet henstå uoplyste og udokumenterede igennem mange måneder, samtidig med, at landsretten har veget tilbage fra indenfor en acceptabel tidsramme at tage stilling til navnlig editionsbegæring nr. 19 af 19. januar 2017, som først er afgjort ved retsbog af 21. juli 2017, og som sagsøgerne ønsker for Højesteret og derfor har søgt om kæretilladelse til. Procesbevillingsnævnets sekretariat har d. 20. september 2017 oplyst, at anmodning om kæretilladelse ikke er sat på nævnsmøde endnu, og akter heller ikke er sendt til de relevante nævnsmedlemmer endnu, uagtet man er opmærksom på, at alle p.t.

verserende ansøgninger fra denne sag er af hastende karakter p.g.a. den nært forestående hovedforhandling. Afhængigt af udfaldet skal dette herefter forelægges for Højesteret til afgørelse, ligesom sagen om den såkaldte "afbeskikkelse", der blev indledt ved retsbog af 16. december 2016, afgjort ved retsbog af 28. juni 2017 og som nu er verserende for Højesteret, jf. Procesbevillingsnævnet tilladelse af 7. september 2017.

Som det er almindeligt, har arbejdsprocessen i forbindelse med de ovennævnte anliggender nødvendiggjort begæring af udsættelser, der i intet tilfælde ligger udenfor det sædvanlige, påregnelige i forbindelse med store retssager.

Dertil kommer det retsstridige forløb med Kammeradvokatens anmodning af 5. juli 2017 om omgørelse af landsrettens editionspålæg af 25. januar 2017, som omtalt ovenfor og i foregående processkrifter. Reelt set eneste nye argument er, at det nu skulle være for omkostningskrævende at foretage en gennemgang af de fremfundne dokumenter. Dette er dels i strid med gældende ret, jf. bl.a. U 1998.16 H og FNs antitorturkomité's General Comment no. 3, pkt. 30, dels er det en umiddelbart påviselig uhæderlig argumentation, da den skal sammenholdes med de betydeligt større midler, Forsvarsministeriet gerne i stedet anvender på at få sin private advokat til at forhindre, at nærværende tortursager bliver a) oplyst og b) derpå behørigt efterprøvet i materien.

Forsvarsministeriet har ingen som helst reelle indsigelser overfor, at der anvendes ressourcer på nærværende sag - det skal blot udelukkende ske med det formål, at ministeriet kan undslippe sit ansvar for, at sagsøgerne er blevet udsat for tortur som følge af den dansk ledede militære operation Green Desert. Der er således jf. sagens bilag 112 anvendt ca. 10,2 mio. kr. inkl. moms for det hidtidige arbejde pr. 30. juni 2017 med advokatbistand til Forsvarsministeriet.

Det foreligger endnu ikke oplyst, hvor mange ressourcer der har måttet anvendes på sagens processkrift S, der andrager 54 siders argumentation, hovedsagligt procedurebemærkninger, og som er indleveret d. 15. september 2017, blot en uge inden det forberedende retsmøde i morgen, d. 22. september 2017.

De overordentligt alvorlige, tidsmæssige problemer, der foreligger i dag, må således tilskrives sagsøgtes klart ulovlige processtrategi, bistået af Kammeradvokaten, og visse særdeles kritisable forhold hos landsretten, beklageligvis.

Vi har modtaget retsbog for 6. september 2017, hvoraf det bl.a. fremgår, at antallet af retsdage for hovedforhandlingen nu er reduceret til lige under 49 retsdage.

Dette er sket efter, at landsretten ved retsbog for 28. august 2017 reducerede det da afsatte tidsrum med 2½ retsdag til kun at udgøre 52 retsdage, fra de oprindeligt afsatte 55½ retsdag.

Sagsøgerne må således konstatere, at der indenfor de sidste 6 måneder er sket en beskæring af den tid, der er til rådighed med mere end 6 retsdage.

Der er ikke i det tidsrum fremkommet nogen begrænsning af processtoffet i forhold til det processtof, der forelå, da sagen blev berammet til 55 ½ retsdag, tværtimod.

Vurderes processtoffet som det er nu, er det større, end d. 8. februar 2017, hvor berømmelse fandt sted, jf. retsbog for 10. marts 2017, s. 3, 2. afsnit.

Dertil kommer, at der (afhængigt af udfaldet af et evt. kæremål vedr. landsrettens beslutninger ang. en række bilag) kan blive tale om yderligere processtof, som kan vise sig tidskrævende under hovedforhandlingen, ikke blot i forbindelse med selve forelæggelsen heraf, men også som følge af den yderligere bevisførelse, som materialet måtte foranledige, dels i form af muligt yderligere dokumentbeviser, dels i form af muligt yderligere vidneførelse, m.v., afhængigt af, hvad der måtte fremkomme.

Det samme kan også blive resultatet, uanset udfaldet af den p.t. foreliggende tvist, der er opstået, fordi Kammeradvokaten ønsker at omgøre landsrettens beslutning af 25. januar 2017 om edition.

Indtil for relativt få år siden var retsplejelovens ordning for behandling af civile retssager således, at der som udgangspunkt først gennemførtes en forberedelsesfase og dernæst, når denne var forsvarligt afsluttet, skete berammelse af sagen til hovedforhandling. Ulemperne ved denne ordning var betydelige, men havde den fordel, at den situation, som Kammeradvokatens procesførelse og landsrettens dispositioner har fremkaldt på nuværende tidspunkt i nærværende sag, ikke ville være forekommet.

Som landet ligger nu, er det nærmest vores opfattelse, at man fra Kammeradvokatens side har spekuleret i den nuværende ordning, således at der er sket helt urimelige forsinkelser vedr. sagens forberedelse (processtoffets substans) i strategisk sammenhæng med, at sagen (omsider) i februar måned 2017 blev berammet til hovedforhandlingens påbegyndelse d. 7. november 2017.

Der tegner sig således at mønster af, at det ikke blot er legitime omstændigheder, der har fremkaldt den nuværende situation, men at det er kombinationen af sagsøgtes spekulation i den ændrede ordning i kombination med landsrettens overordentligt kritisable adfærd, hvilket nu er til skade for sagsøgernes mulighed for at varetage deres interesser, og herunder sagens forsvarlige oplysning og forsvarlige afsluttede forberedelse.

Vi har selvfølgelig forståelse for, at landsretten gerne vil tilrettelægge hovedforhandlingen i henhold til en tidsplan. Imidlertid er dette ikke i disse dage muligt, i betragtning af den meget betydelige, stadigt foreliggende uafklarethed vedr. sagens forberedelse, d.v.s. identifikation af dens korpus.

Fra sagsøgernes side er der som landsretten bekendt sket påpegelse ved bl.a. processkrift 7 af 7. november 2016, s. 1 og 2, af behovet for sagens styrede fremdrift, hvilket ikke indtraf fra landsrettens side.

Situationen er på nuværende tidspunkt præget af det meget afsporede forløb, der er indtruffet som følge af dels forsinkelser med afklaringen af sagsøgernes editionsbegæring af 19. januar 2017 (endnu ikke endeligt afklaret) og dels den

fortsat verserende tvist, der er opstået, fordi Kammeradvokaten har begæret omgørelse af landsrettens beslutninger ved retsbog af 25. januar 2017 om edition.

Vi behøver ikke at gøre opmærksom på, hvor vigtig denne sag er, og derfor ej heller, at det er tilsvarende af vital betydning, at der ikke ved tidsmæssig forcering tilføres sagens korrekte og saglige forberedelse skade i disfavør af sagsøgernes retsstilling og i modvirke af dens faktuelle oplysning.

Det er evident, at sagsøgte procesførelse ikke overholder de gældende også offentligretlige forpligtelser til effektivt og aktivt at bidrage til sagens opklaring.

I sagsøgernes henvendelser til landsretten i efteråret 2016 indgår en påpegelse af den rolle og det ansvar, som landsretten har i en sådan situation, jf. processkrift 7 af 7. november.

Dette skal hermed understreges, samtidig med, at vi gør opmærksom på, at de meget væsentlige, tidsmæssige problemer, der foreligger på nuværende, sene tidspunkt i forhold til hovedforhandlingens påbegyndelse, ikke er skabt af sagsøgersiden, som netop har advaret om det, der nu ser ud til at ske, og samtidig har protesteret imod det, der meget kraftigt ligner en strategi, som det sagsøgte forsvarsministerium har lagt, og som har fået en meget betydeligt for lang snor.

Sammenfattende skal vi anføre, at de af sagsøgte tilsigtede svækkelser af sagens oplysning og sagsøgernes retslige positioner, er retsstridige, og som sådan påkalder sig landsrettens reaktion og indgriben i videst mulige omfang.

Vi anmoder Østre Landsret om at forholde sig til den nu foreliggende situation, som befinder sig så fjernt fra de grundlæggende retsplejemæssige, menneskeretlige, m.v. hensyn, der skal iagttages, ikke mindst i en sag af den alder som den foreliggende, hvor det nu fremstår som helt urealistisk at betragte den som færdigforberedt d. 10. oktober 2017, og hvor en udsættelse af hovedforhandlingens påbegyndelse synes at være tvingende nødvendig, allerede

ud fra den mængde af processtof, som pr. dato og igennem formentlig nu stadig flere måneder er uafklaret.

Sagsøgerne vil i separat processkrift afgive kontradiktoriske bemærkninger til Forsvarsministeriets processkrift S af fredag d. 15. september 2017 (54 sider) og processkrift T af mandag d. 18. september 2017 (15 sider) med tilhørende bilag, med tilføjelse af følgende:

Det er helt gennemgående anført i sagsøgtets processkrift S, at Østre Landsret ifølge den udøvende myndighed Forsvarsministeriets opfattelse skal foretage en tilbageholdende prøvelse, fordi sagen kan få betydning for Danmarks udenrigsmæssige forhold og engagementer, bl.a. i forbindelse med yderligere krigsførelse, jf. bl.a. følgende passus s. 10, sidste afsnit:

"Hvis landsretten skulle finde, at Danmark som følge af deltagelsen i Operation Green Desert er ansvarlig eller medansvarlig for det irakiske politis handlinger, vil det efter omstændighederne kunne få konsekvenser for nuværende og efterfølgende danske stabiliseringsindsatser og dermed varetagelsen af danske sikkerheds- og udenrigspolitiske interesser." (understreget her)

Nærværende sag drejer sig om det danske militærs ansvar for tortur og mishandling af andre mennesker.

Desværre afspejler ovennævnte anbringende den ligegyldige og uacceptable attitude, hvormed en dansk udøvende myndighed, Forsvarsministeriet, og dens private advokatfirma, Kammeradvokaten, behandler ofre for torturforbrydelser, der er muliggjort af myndighedens evident ansvarspådragende handlinger, der indebærer krænkelse af en af de mest fundamentale, åbenlyse rettigheder i et civiliseret samfund.

Forsvarsministeriets anbringende er klart i strid med gældende ret, og dets fremsættelse som sådan ulovlig for en offentlig myndighed.

Det følger utvetydigt af gældende ret, herunder praksis efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3 og FN antitorturkonvention, at der i sager om ansvar for tortur – som er denne sags kerne, uagtet Kammeradvokatens og Forsvarsministeriets utilstedelige anførsler om det modsatte – skal foretages en særligt indgående prøvelse af, om der er handlet ansvarspådragende fra statens side.

Yderligere processtof forbeholdes i øvrigt.

København, d. 21. september 2017

Christian Harlang
Advokat (H)

Christian F. Jensen, e.o.
Advokat (L)